

Sedan 1975 ockuperar Marocko Västsahara och bryter mot FN-resolutioner och mot folkrätten. Trots det ger EU Marocko en fördelaktig status

Marockos ockupation av Västsahara fortsätter

Lena Thunberg

► Trots att Marocko sedan 1975 ockuperar Västsahara, fängslar människorättsaktivister och bryter mot FN-resolutioner, knyter EU Marocko allt närmare sig. Råvaror och Frankrike som bundsförvant är en förklaring.

Västsahara är ett icke-självstyrande område som ska avkoloniseras. Det fastställdes av FN redan 1966. Då var Västsahara en spansk koloni. Men Spanien lät inte genomföra någon folkomröstning om självständighet. Fosfaten, fisket och troliga oljefyndigheter var för

35 år i flyktingläger

Hösten 1975 gick Marocko in med militär i Västsahara. Förutom vapen var de utrustade med spanska listor på alla aktiva unga västsahariska studenter, som utgjorde kärnan i den västsahariska befrielse rörelsen Polisario som hade bildats 1973.

– De marockanska soldaterna sköt ned två av mina söner på gatan i huvudstaden El Aaiún. Vi, som så många andra familjer, flydde i skräck ut i öknen, berättar 70-åriga Decala om den marockanska invasionen.

Jag träffar henne i det västsahariska flyktinglägret i Algeriet. Här, mitt ute i Saharas öken, bor hon sedan 1975. Det var hit som de 160 000 flyktingarna tog sig efter att ha blivit bombade med napalm och klusterbomber av marockanskt flyg längs flyktvägen. Där bor flyktingarna fortfarande, 35 år senare, i väntan på att få återvända till ett fritt Västsahara. De bor i tältläger och överlever med hjälp av katastrofstöd från FN-organet World Food Programme.

Alla lyckades inte fly

– I tolv år var vi ”försvunna”, berättar Mohammed, som jag träffar vid ett annat besök i hemlighet i den ockuperade delen av Västsahara.

Som 18-åring försökte han 1979 tillsammans med 11 andra ungdomar fly från det ockuperade

Västsahara till flyktinglägret i Algeriet. Alla greps av marockansk militär nära gränsen och fördes till det då hemliga fängelset för västsaharier Kalaat M’Gouna i Atlasbergen.

– Vi fick ett klädesplagg en gång om året, mat som hundarna hade

Manana och Salha bor i ett av de västsahariska flyktinglägren.

Foto: Lena Thunberg

lockande. I stället undertecknade Spanien ett illegalt, hemligt avtal 1975 med Marocko och Mauretanien. Spanjorerna skulle lämna området men behålla del i vinsten från fosfatfyndigheten samt fiskerättigheter.

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

ätit på, inga möjligheter till hygien, ingen vård och ingen kontakt med yttrevärlden, säger Mohammed.

Efter internationella påtryckningar släpptes plötsligt alla fångarna. Det vill säga de 83 som hade överlevt. 47 var döda.

Mohamed lider fortfarande av sviterna efter fängelsevistelsen. Han har dessutom förnekats id-kort, pass, möjlighet till jobb, försörjning och adekvat vård. Han vet fortfarande inte varför de fördes bort.

Dödsstraff för en flygresa?

Och övergreppen fortsätter. Det är förbjudet att ifrågasätta Marockos rätt till Västsahara. Västsaharier som viftar med den västsahariska flaggan och ropar slagord för ett självständigt Västsahara riskerar att förlora sina jobb, att gripas, torteras och dömas till långa fängelsestraff.

Hösten 2009 tilldelades människorättsaktivisten Brahim Dahane Per Anger-priset av den svenska regeringen. Men han kunde inte komma till den högtidliga ceremonin i Stockholm. En månad tidigare hade han och sex andra västsaharier gripits av marockansk polis, när de återvände från ett besök i flyktinglägren Algeriet. De anklagas för förräderi, ska ställas inför militärdomstol och hotas av dödsstraff. I mars 2010 inledde de en hungerstrejk i fängelset utanför Rabat. Den avbröts efter 41 dagar och i skrivande stund har situationen inte förändrats för de sju människorättsaktivisterna.

Råvarustölden

Marockanska frysbilar med fisk går i skytteltrafik från Västsaharas huvudstad El Aaiún till Agadir i Marocko. EU:s fiskeavtal med Marocko utesluter inte de västsahariska vattnen trots svenska protester. Fosfat bryts och skeppas ut till Australien. Stölden av Västsaharas naturresurser fortsätter.

Enligt FN:s fredsplan från 1990, som undertecknats av både Polisario och Marocko, skulle en folkomröstning om Västsaharas självständighet ha ägt rum 1992. Så har inte skett trots att FN-styrkan finns på plats. Marocko har lyckats förhindra folkomröstningen. Alltmedan FN tiger. "United Nothing" kallar uppgivna västsaharier FN. 2004 lät Marocko helt sonika meddela att man aldrig kommer att tillåta ett självständigt Västsahara.

EU:s bästa vän

Fyra år senare, 2008, premieras Marocko med "avancerad status" av EU. Marocko har sedan länge en särställning bland EU:s grannskapsländer. Inget av Medelhavsunionens länder får så stora EU-bidrag, 654 miljoner euro under år 2007-2010, trots att tillväxten i Marocko är svag och korruptionen stor.

Att Marocko sedan 1975 ockuperar grannlandet Västsahara, konsekvent bryter mot FN-resolutioner och folkrätten genom att förhindra västsaharierna deras rätt till avkolonisering, självbestämmande och självständighet samt dagligen trakasserar och förföljer västsahariska människorättsaktivister, tycks alltså inte ha någon betydelse för EU.

Lena Thunberg är redaktör för tidskriften Västsahara och har skrivit boken Västsahara - Afrikas sista koloni
www.vastsahara.net

Faktaruta:

Västsahara är ett ökenland ungefär hälften så stort som Sverige. Befolkningen, kanske en halv miljon, var ursprungligen nomader, som hade kameler och getter.

Västsahara är rikt på bland annat fisk och fosfat. Troligen finns även olja.

Västsahara var en spansk koloni. 1966 fastställde FN att den västsahariska befolkningen har rätt till självbestämmande och självständighet. Någon avkolonisering genom folkomröstning genomförde aldrig Spanien. I stället "överlämnade" Spanien området 1975 till Marocko, som invaderade landet. Spanien behöll fiskerättigheter och delar av vinsten från fosfatindustrin.

Den västsahariska befrielse rörelsen Polisario upprättade flyktingläger i Algeriet.

1992 skulle en FN-ledd folkomröstning om Västsaharas självständighet, accepterad av både Polisario och Marocko, ha genomförts. Marocko har dock tills idag förhindrat denna folkomröstning eftersom man vägrar acceptera ett självständigt Västsahara.

